

نیاوشاپور

۱۲

نامه فرزندک لیلی

گردآوری: فریدون بخدیدی

- نامه فرهنگ ایران
- گردآوری: فریدون جنیدی
- چاپ نخست: بهار ۱۳۶۴
- شمار: ۳۰۰۰ دفتر
- حروفچینی: طلوع
- طرح: سازمان جلیبا
- لیتوگرافی: افشار
- چاپ: ندا

● از انتشارات بنیاد نیشابور: خیابان انقلاب روبروی دانشگاه تهران
شماره ۱۴۱۰ اشکوب سوم. کد پستی ۱۳۱۴۷. تلفن ۶۴۱۴۱۷

فهرست گفتارها :

۳	فریدون جنیدی	۱- پیشگفتار
۴	جابر عناصری	۲- حماسه جریره
۲۶	ایرج وامقی	۳- شرح پایان جهان از کتاب شاپورگان مانی
۳۶	ایرج وامقی	۴- جشن سده - شعر
۳۹	فضل‌اله حقیق	۵- پول و اوراق بهادار در تاریخ اقتصاد ایران
۵۸	شهرام پارسی‌پور	۶- مانترای ۲۳- شعر
۵۹	پرویز نصیری	۷- افسانه‌های لرستان . زرپ زنگ
۷۲	احمد بهپور	۸- آتشگاههای مقدس ایران
۷۸	فریدون جنیدی	۹- رقص شمع - شعر
۷۹	مرتضی فرهادی	۱۰- جوی روبی و بیل‌گردانی در نیمور محلات
۹۸	جمشید سپاهی	۱۱- بیداری گرشاسب
۱۰۵	محمدحسن رجائی زفره‌ای	۱۲- لهجه مردم زفره ، کوهپایه اصفهان
۱۱۶	پرویز پژوم شریعتی	۱۳- جنس اسامی در گویش سمنانی
۱۳۳	محمد صالح ابراهیمی	۱۴- تحقیقی پیرامون ادبیات زبان کردی
۱۴۲	یعقوب طبری	۱۵- سپیک خینی (یک داستان بزبان یهودان کاشان)
۱۴۴	آرمان هارطونیان	۱۶- اعتراف - شعر
۱۴۵	اسمعیل یغمائی	۱۷- شاید - شعر
۱۴۶	محمدعلی سجادیه	۱۸- سخنی چند پیرامون براهونیان ایران
۱۶۲	میرعابدین کابلی	۱۹- معرفی کتاب
۱۶۵	۱- گرمانیک	۲۰- هراچیا آجاریان
۱۶۸	شهلا لاهیجی	۲۱- افسانه درخت هولویو
۱۸۵	میرعابدین کابلی	۲۲- باستانشناسی به روایت مردم
۲۰۱	یوسف مجید زاده	۲۳- فلز و فلزگری در ایران باستان

هراچیا آجاریان

اخیراً " بنیاد نیشابور اقدام به نشر " فرهنگ
واژه های همانند در زبانهای ارمنی - پهلوی
اوستایی ، فارسی و . . . " نموده است بر اساس
فرهنگ ریشه شناسی ارمنی هراچیا آجاریان
(تهران - ۱۳۶۳ ، ترجمان آ. آرین) . لذا
شایسته و بایسته است چهره علمی و زندگانی
نویسنده نامدار آن هراچیا آجاریان پایه گذار
زبانشناسی جدید و مدون ارمنی به اختصار
برای ایرانیان شناسانده شود . امید می رود
متعاقباً " سخنی چند در مورد این اثرگرانها
و ترجمه آن بوسیله نگارنده این سطور ارائه
گردد .
۱ . گرمانیک

هراچیا آجاریان

۱ . گرمانیک

هراچیا آجاریان بسال ۱۸۷۶ در قسطنطنیه زاده شد و از همان سالهای کودکی توانایی
خود را در فراگیری زبانهای گوناگون نمایان ساخت . وی سالهای ۱۸۵۵-۱۸۸۹ را در مدرسه
ساماتیا آنگاه در آموزشگاه مرکزی استامبول به تحصیل پرداخت آنگاه به سال ۱۸۹۵ راهی
پاریس گردید و در دانشگاه سوربن تحصیلاتش را ادامه داد و در آنجا نزد آنتوان میه ،
زبانشناس و ارمنی شناس نامی شاگردی کرد . پس از ارائه رساله ای در مورد زبان ارمنی در
سینار زبانشناسی پاریس سخت مورد توجه هویشمان ارمنی شناس و زبان شناس بزرگ آلمانی
قرار گرفت و بسال ۱۸۹۵ به دعوت وی در استراسبورگ از محضر این استاد بزرگ کسب -
فیض نمود .

آجاریان پس از اتمام تحصیلاتش راهی ارمنستان شده به آموزگاری پرداخت . وی در

۱۶۵

اجمعیادزین آنگاه در شوشی، بایزید نو، نخجوان نو، تهران و تبریز تدریس نمود. به سال ۱۹۲۳ دعوت استادی دانشگاه ایروان را پذیرفت و تا پایان زندگی در آنجا به تدریس زبانشناسی عمومی، ارمنی شناسی و شرق شناسی مشغول بود. پس از بنیان گذاری بخش زبان ها و ادبیات شرقی از سال ۱۹۴۰ سرپرستی تحقیقات زبانشناسی شرقی را پذیرا گردید. آجاریان به سال ۱۸۹۷ عضو انجمن زبانشناسان پاریس، در سال ۱۹۳۷ عضو بخش علمی انستیتوی شرقشناسی چکسلواکی و در سال ۱۹۴۳ عضو اصلی آکادمی علوم ارمنستان گردید (در همین سال آکادمی بنیان نهاده شد).

میراث علمی آجاریان مشتمل بر بیش از دو بیست اثر می شود که به زبان های ارمنی، فرانسه، آلمانی، ایتالیایی، روسی و اخیراً به زبان فارسی منتشر شده است. هیچ زمینه ای در ارمنی شناسی وجود ندارد که آجاریان در آن کار نکرده باشد. وی پایه گذار رشته های تاریخ زبان ارمنی، گویش شناسی ارمنی، هجا شناسی عملی زبان ارمنی است.

بر ارزش ترین اثر آجاریان "فرهنگ ریشه شناسی ارمنی" او می باشد که چاپ اول آن در هفت جلد انتشار یافته است و شامل حدود ۱۱ هزار واژه می باشد (ایروان ۳۲- ۱۹۲۶). وی حدود چهل سال روی این اثر کار کرده است. آجاریان نه تنها واژه ها را توضیح می دهد بلکه شواهد تاریخی، اشکال دستوری آنها، واریانت های نسخه های گوناگون اشکال و ندوار و شناسایی ریشه آنها، آنگاه تاریخ ریشه شناسی بر واژه و اشکال آن را در حدود سی لهجه ارمنی ذکر می نماید و نیز به زبانهای اشاره می کند که آن واژه را از ارمنی به عاریت گرفته اند. چنین فرهنگی با این طرز نگارش و برنامه در زبان های دیگر وجود ندارد. ن. مار به سال ۱۹۵۷ در باره او چنین نوشته است: "این اثر آجاریان به نظر من وقتی که به چاپ برسد بعنوان دانشنامه ارزشمندی وارد ادبیات زبان شناسی ارمنی خواهد شد که مثل و مانند آن نه تنها در ادبیات ارمنی بلکه در آثار علمی اروپا وجود ندارد".

یکی دیگر از آثار آجاریان "فرهنگ نامهای ارمنی" (در پنج جلد) است که وی به سال ۱۹۱۵ در نخجوان نو اقدام به نگارش آن نمود. این فرهنگ شامل ۱۵۰۰ نام است و در خصوص هر نام ریشه و مفهوم و سپس اطلاعات تاریخی مربوطه و نمونه های دیگر مورد بررسی قرار گرفته است. این فرهنگ منبعی مفید در مورد نامهای ایرانی است.

آجاریان در سال ۵۱-۱۹۴۰ کتاب دو جلدی "تاریخ زبان ارمنی" را نوشت که حاوی مطالب ارزشمند در سیر تحول تاریخی زبان ارمنی و بررسی ریشه های پیدایش مراحل مختلف آن می باشد. "دستور کامل زبان ارمنی" مجموعه ارزشمندی است در ۱۵ جلد که هر جلد خود شامل چند کتاب است (متاسفانه آجاریان موفق به تدوین و تنظیم سه جلد

آجاریان

گرماتیک

تاریخ زبان

آخر نشد و مطالب آنها بصورت نامنظم و غیر مدون باقی مانده است). جلد اول به سال ۱۹۵۲ و بقیه مجلدات تا سال ۱۹۷۱ منتشر شده است وی در این کتابها اجزاء دستور زبان ارمنی را به تفصیل مورد بحث قرار داده آنها را با ۵۶۲ زبان دیگر به قیاس گذارده است "تنظیم گویش های ارمنی" که بسال ۱۹۵۹ ب زبان فرانسه و در سال ۱۹۱۱ به زبان ارمنی تحت عنوان "فرهنگ گویش های روستایی ارمنی" منتشر شد، یکی دیگر از آثار برجسته آجاریان بشمار می رود و شامل حدود ۳۰ هزار واژه گویش های مختلف ارمنی است. "تنظیم گویش های ارمنی" بعنوان تز در دانشگاه سوربن ارائه شده است.

آجاریان گویش های نواحی گوناگون ارمنستان و مهاجرنشین ها را مورد مطالعه قرار داده ویژگی های زبان شناسی آنها را به رشته تحریر در آورده است. از جمله در خصوص گویش های مراغه، آگولیس، حلفای اصفهان، نخجوان نو، قره باغ، هامشن، استامبول، وان و غیره... کتابهای مربوط به گویش های کیلیکیه و سوریا نیز فعلا " بصورت دستنویس باقی است. دیگر آثار آجاریان عبارتند از: "واژه های عاریتی ترکی در ارمنی" (۱۹۰۲)، "مسروپ ماشوکس و منابع تاریخی پیدایی خط و بررسی آنها" (۱۹۰۷)، "واژه های عاریتی اروپایی در ارمنی" (۱۹۵۱)، "واژه های جدید ارمنی"، "هایگاگانک"، کتابی در مورد زبان لازی، "الفبای ارمنی" (۱۹۲۸، ۱۹۶۸) فهرست دستنویس مکان های جغرافیایی، "شواهد جدید ارمنی" (با مشارکت ه. ماناندیان)، "تاریخ ادبیات جدید ارمنی"، "چهره های ادبی ارمنیان غرب"، "تاریخ مساله ارمنیان ترکیه"، مقاله های گوناگون در زمینه های ملت، فرهنگ، ادبیات و زبان ارمنی، تقریظ ها، ترجمه از زبانهای گوناگون و بسیاری مطالب دیگر.

عظمت کار آجاریان در این است که وی تمام نتایج حاصل از تحقیقات ارمنی شناسی قبل از خود را تدوین نمود و تحقیقات ارمنی شناسی را وارد مرحله جدیدی نمود و امروزه شاگردان او چون ادوارد آقاپان، گورک جاهوکیان از بزرگترین زبان شناسان و ارمنی شناسان محسوب می شوند. آجاریان بسال ۱۹۵۳ بدرود حیات گفت.

امروز ما می توانیم مکتبی را که هوشیمان در رشته پژوهشهای تطبیقی ارمنی بنیان نهاد، بعنوان مکتب هوشیمان - آجاریان نامگذاری کنیم. مکتبی که تقریبا "کلیه زبان - شناسان ارمنستان از آن پیروی می کنند.

